

MESEČNI KVIZOVI

ASTRONOMA BEZ GRANICA - SRBIJA

2018

ASTRONOMY WITHOUT BORDERS - SERBIA

SADRŽAJ

REČ NACIONALNOG KOORDINATORA ZA SRBIJU	3
GALAKSIJE	4
CRVENI DŽINOVI	6
STEPHEN HAWKING	8
PLUTON	10
MAGLINE	11
POMRAČENJA SUNCA I MESECA	13
JUPITER	15
SEVERNA KRUNA	17
ASTEROIDI	19
ASTRONOMSKE ZANIMLJIVOSTI	27
IMPRESUM	28

UVODNA REČ NACIONALNOG KOORDINATORA

Dragi učesnici kvizova i zainteresovani. Kao što znate, Astronomi Bez Granica - Srbija se trude da objedine što više ljudi koji se bave astronomijom bilo na profesionalan ili amaterski način. U toku 2018. godine smo imali nekoliko aktivnosti u kojima su učestvovali mnogobrojni zainteresovani iz puno zemalja u svetu.

U aprilu smo imali GAM (Globalni Astronomski Mesec), za vreme koga je svake nedelje obradjena jedna odredjena astronomska tema. Učesnici su slali svoje priloge i time doprineli obogaćenju ove proslave.

Svake nedelje, osim u aprilu, za vreme „Globalnog Astronomskog Meseca“, Astronomi Bez Granica - Srbija, su organizovali kviz sa jednom astronomskom temom. Postavljena su 10 pitanja i jedno džoker pitanje, na koja su učesnici slali svoje odgovore. Svaki učesnik je dobio diplomu, i nagradu u obliku jedne od elektronskih astronomskih knjiga u pdf-formatu. Za svaki kviz je odživ bio veliki i primetilo se da učesnici sa voljom i radošću šalju svoje odgovore.

Još jednom se zahvaljujem svima na učešću, komentarima i usnoj propagandi i nadam se da ćemo tako lepo saradivati i u 2019. godini.

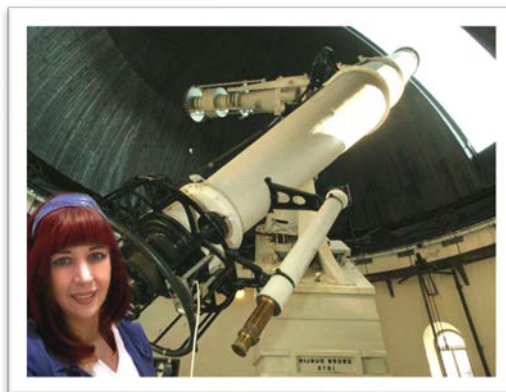
U znak zahvalnosti za vašu saradnju, sastavila sam jednu elektronsku knjigu sa svim pitanjima i odgovorima koje smo imali tokom kvizova u 2018. godini. Ovo je lepa referenca za svakoga ko želi da ima sva pitanja i odgovore na jednom mestu i da povremeno pogleda i podseti se pojedinih podataka.

Srdačne čestitke svima i srećna Nova 2019. godina! Ostanite mi srećni, zdravi i veseli!

Prof. Dipl.Ing. Dr. Ljiljana Gračanin

Nacionalni koordinator Astronoma Bez Granica - Srbija

<http://astronomerswithoutborders.org/profile.html?id=5296>

JANUAR

TEMA KVIZA:

GALAKSIJE

01. Na osnovu čega se dele galaksije?

- Prema obliku

02. Koje vrste galaksija postoje?

- Spiralna, eliptična, lentikularna (sočivasta), nepravilna, kompaktna, aktivna jezgra, prstenasta, prečkasta.

03. Koliki je ukupan procenat nepravilnih galaksija u odnosu na ostale galaksije?

- 2,5%

04. Kojoj vrsti galaksija pripada naš Mlečni put?

- Spiralna, prečkasta galaksija.

05. Koja je oznaka do sada najveće otkrivene galaksije u svemiru?

- IC 1101

06. Koliko puta je ona veća od Mlečnog puta?

- 60 puta.

07. U kom sazveždju se nalazi najveća galaksija u univerzumu?

- U sazveždju Device.

08. Da li galaksije sadrže u sebi magline ili su one izvan galaksija?

- Magline su deo galaksija

09. U kom sazveždju se nalazi centar naše galaksije?

- U sazveždju Strelac.

10. Koliki je prečnik naše galaksije, Mlečni put?

- Oko 100.000 svetlosnih godina.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

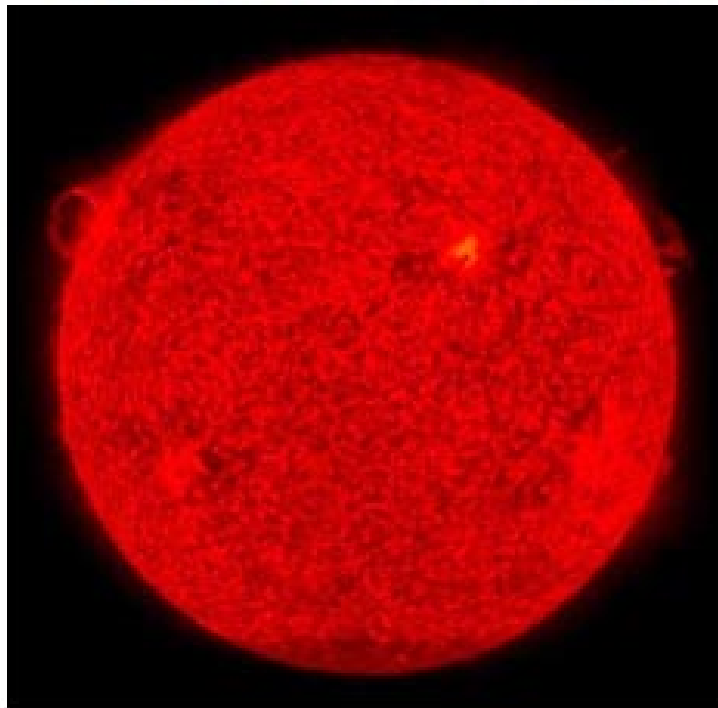
U kom sazveždju se nalazi najsvetlija galaksija u svemiru?

- U sazveždju Vodolija.

FEBRUAR

TEMA KVIZA:

CRVENI DŽINOVI

1) Kojoj spektralnoj klasi najčešće pripadaju crveni džinovi?

- Spektralnoj klasi K ili M.

2) Navedite bar pet primera zvezde crvenog džina.

-Aldebaran (α Tau A),

-Arktur (α Boo),

-Enif (ϵ Peg A),

-Gacrux (γ Cru),

-LaSuperba (γ CVn)

-Menkar (α Cet)

-Mira ($\omicron$ Cet A)

-Ras Algeti (α Her A)

-Betelgez (α Ori)

3) Da li je kod crvenih džinova apsolutni sjaj veći ili manji?

- Na osnovu njihovog širenja i time povezanom velikom površinom, isijana količina svetlosti je velika, a samim tim i jačina sjaja, tako da ove zvezde imaju visoki apsolutni sjaj.

4) Kolika je temperatura površine crvenih džinova?

- U proseku 3330° K do 4750° K.

5) U kom delu Hercšprung-Raselovog dijagrama se nalaze crveni džinovi?

- U gornjem desnom delu.

6) Da li crveni džinovi poseduju fotosfere?

- Da, crveni džinovi poseduju veoma velike fotosfere.

7) Kojim putem crveni džinovi (i ostale zvezde) gube svoju masu?

- Putem snažnog zvezdanog vetra.

8) Koliko puta je u proseku, sjaj crvenog džina, jači od sjaja Sunca?

- Do 1.000 puta.

9) Da li crveni džin i crveni patuljak imaju približno sličnu površinsku temperaturu?

- Da, imaju.

10) Da li su crveni džinovi mlađe ili starije zvezde?

- To su starije zvezde.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Da li je temperatura crvenog džina u odnosu na ostale tipove zvezda, relativno visoka ili relativno niska?

- Relativno niska.

MART

TEMA KVIZA:

STEPHEN HAWKING

1) Kada je rođen Stiven Hoking?

- 8. januara 1942. godine.

2) Gde je rođen Stiven Hoking?

- U Oksfordu, Engleska.

3) Koja astronomska oblast je bila centar njegovog istraživanja?

- Kosmologija.

4) Da li je Stiven Hoking dobio Nobelovu nagradu?

- Nije.

5) Da li je Stiven Hoking bio član Vatikanske akademije nauka?

- Jeste.

6) Kako je kod nas preveden naslov Hokingove knjige: „A Brief History of Time”

- Kratka istorija vremena.

7) Koji je naslov nastavka ove Hokingove knjige?

- Još kraća istorija vremena

8) Sa kojom titulom je oslovljavan Stiven Hoking?

- Profesor.

9) Od koje bolesti je bolovao Stiven Hoking?

- ALS

10) Koliko godina je imao Hoking kada je umro?

- 76.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Koje godine je izdata Hokingova knjiga: „Svemir u orahovoj ljusci”

- 2001 godine.

APRIL

UČESTVOVANJE U PROSLAVI GLOBALNOG ASTRONOMSKOG MESECA

MAJ

TEMA KVIZA:

PLUTON

01) Kojoj klasi nebeskih tela pripada Pluton?

- Pluton je patuljasta planeta.

02) Koje godine je Pluton izgubio status planete?

- 2006. godine.

03) Koliko traje jedna godina na Plutonu?

- 247,94 godina.

04) Koji karakteristični oblik ima takozvana "Tombaugh-Regio"?

- Oblik srca.

05) Da li Pluton ima atmosferu?

- Ima, ona se sastoji od azota, ugljen monoksida i metana.

06) Kakve je boje nebo na Plutonu?

- Plavo.

07) Za vreme dok Neptun tri puta obidje oko Sunca, koliko puta Pluton obidje oko Sunca?

- Dva puta, to se zove rezonanca putanje 3-2.

08) Kada bi se Pluton nalazio tamo gde je Mesec, koliko puta bi sa Zemlje bio svetliji ili tamniji od Meseca?

- Pluton bi bio 164 puta svetliji od Meseca.

09) Koliko satelita ima Pluton?

- Pluton ima 5 satelita.

10) Koji Plutonov satelit je najveći?

- Najveći je Karon, njegov prečnik je oko 1.200 kilometara.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Da li je Pluton veći ili manji od Meseca?

- Pluton je manji od Meseca. Pluton = 2.270 km, Mesec = 3.476 km.

JUNI

TEMA KVIZA:

MAGLINE

1) Koje vrste maglina postoje?

- Emisione magline, refleksione magline, planetarne magline, ostaci supernove.

2) Šta su to difuzne magline?

- Difuzne magline su oblaci interstelarne materije, dakle tanko rasuti gas i prasina.

3) Navedite primer jedne emisione magline?

- Maglina Orion – M 42.

4) Da li planetarne magline imaju neku vezu sa planetama?

- Nemaju, naziv potice iz vremena kada su teleskopi bili slabi, pa je ova vrsta maglina izgledala kao planeta.

5) Kakav objekat je maglina Andromeda?

- To je spiralna galaksija.

6) Sta je to refleksiona maglina?

- To je maglina koja je osvetljena sjajem obližnjih zvezda.

7) Navedite primer jedne planetarne magline?

- Maglina Prsten – M 57.

8) Kojoj vrsti maglina pripada maglina Torov šlem?

- To je emisiona maglina.

9) Navedite jedan primer magline koja je ostatak supernove?

- Maglina Rak – M1.

10) U kom sazvezdju se nalazi maglina Peščani sat?

- U sazvezdju Muva.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Kako je ime ove magline?

- To je maglina Konjska glava.

JULI

TEMA KVIZA:

**POMRAČENJA
SUNCA I MESECA**

1) Kako nastaje pomračenje Sunca?

- Kada se Mesec nadje ispred Sunca i pokrije ga, a mi sa Zemlje imamo direktnu liniju pogleda Mesec-Sunce.

2) Koje vrste pomračenja Sunca postoje?

- Totalno, prstenasto i delimično pomračenje.

3) U kojoj Mesečevoj fazi je moguće pomračenje?

- Pomračenje je moguće samo prilikom faze mladog Meseca.

4) Kako nastaje prstenasto pomračenje Sunca?

- Tako što je Mesec na jednoj od najudaljenijih tački od Sunca, pa ne pokriva sasvim njegov disk.

5) Sta je to "hibridno" pomračenje Sunca?

- Pošto je putanja Meseca eliptična, moguće je da je pomračenje na početku prstenasto, u sredini totalno, a na kraju je opet prstenasto pomračenje Sunca.

6) Kako nastaje pomračenje Meseca?

- Kada se Zemlja nadje između Sunca i Meseca, tako da Zemljina senka padne na Mesec.

7) Koje vrste pomračenja Meseca postoje?

- Totalno, delimično i u polusenci.

8) U kojoj Mesečevoj fazi je moguće pomračenje?

- To je moguće samo kada je pun Mesec.

9) Zasto je prilikom totalnog pomračenja Meseca, on crven?

- Razlog tome je Zemljina atmosfera. Kada Sunčeva svetlost padne na Zemljinu atmosferu, ona se prelama i dugotalasne dužine crvenog svetla padaju na Zemljinu senku.

10) Zašto na nebu Sunce i Mesečev disk imaju istu veličinu, pa Mesec može da pokrije Sunce?

- Prečnik Meseca je oko 400 puta manji od prečnika Sunca, ali je udaljenost Sunca oko 400 puta veća od udaljenosti Meseca, tako da u projekciji na Zemlji oni imaju skoro istu veličinu diska.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Zašto se ne dogadja pomračenje Sunca prilikom svake faze mladog Meseca ili pomračenje Meseca, prilikom svake faze punog Meseca?

- Zato što je putanja Meseca oko Zemlje, nagnuta za oko 5° u odnosu na putanju Zemlje oko Sunca, takozvane ekliptike. Zbog tog nagnuća se Mesec nalazi uglavnom ispod ili iznad ekliptike.

AVGUST

TEMA KVIZA:

JUPITER

1. Koliki je ekvatorijalni prečnik Jupitera?

- oko 143.000 kilometara.

2. Kolika je Jupiterova prosečna udaljenost od Sunca?

- 778 miliona kilometra.

3. Kojoj vrsti planeta pripada Jupiter?

- Gasovitim džinovima.

4. Kako se zovu Jupiterova četiri Galilejska satelita?

- Io, Kalisto, Ganimed, Evropa

5. Koliko dugo traje jedna godina na Jupiteru?

-11 godina, 315 dana i 3 sata.

6. Koliko dugo traje jedan dan na Jupiteru?

- Oko 10 seti.

7. Da li se ekvator na Jupiteru okreće brže ili sporije od polova?

- Ekvator se okreće brže od polova (ekvator=9h 50min 30sek, polovi=9h 55min 41sek.

8. Koliko puta je Jupiterova masa veća od Zemljine mase?

- 318 puta.

9. Šta se zadnjih godina događa sa velikom crvenom flekom na Jupiteru?

- Ona se smanjuje.

10. Koliko satelita poseduje Jupiter?

- 79.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Ko je i kada prvi put fotografisao Jupiterove prstenove?

- Sonda Vojadžer 1, 1979. godine.

SEPTEMBAR

TEMA KVIZA:

SEVERNA KRUNA

1) Kako glasi latinski naziv sazvezdja koje je tema kviza?

- Corona borealis.

2) Koje je ime alfa zvezde u ovom sazvezdju?

- Gemma.

3) Koliko je alfa Korone borealis udaljena od Sunca?

- 76,5 svetlosnih godina.

4) Koja je boja ove zvezde?

- Belicasto-plava.

5) Gde se na nebu nalazi Severna kruna (izmedju kojih sazvezdja)?

- Izmedju sazvezdja Herkules i Volar.

6) Koje galakticko jato se nalazi u Severnoj kruni?

- Abell 265.

7) Koje promenljive zvezde se nalaze u Severnoj kruni?

- R Coronae Borealis i T Coronae Borealis.

8) Koji je naziv beta zvezde Severne krune?

- Nusakan.

9) Koliko je beta Korone borealis udaljena od Sunca?

- 55 svetlosnih godina.

10) Koja je boja beta Korone borealis?

- Žuta.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Opišite izgled sazvezdja Severna kruna?

- Otvoren polukrug.

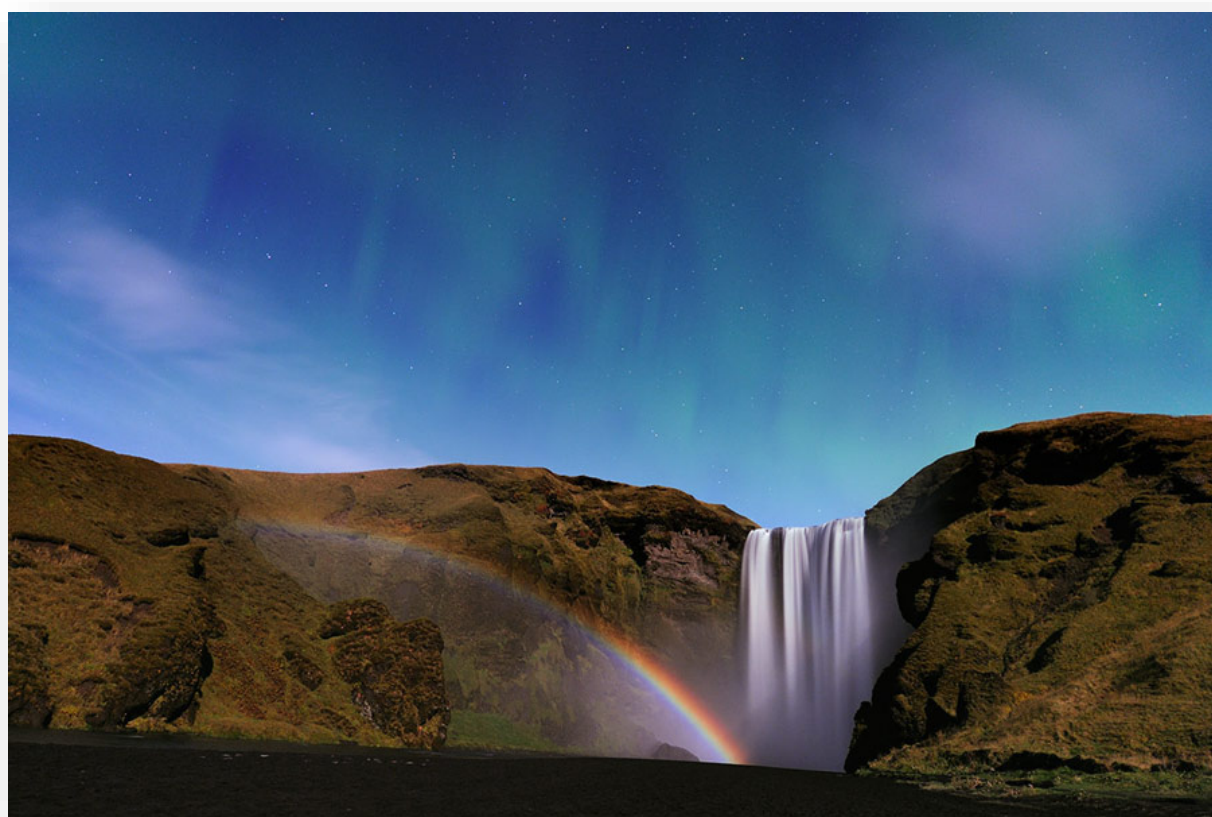
OKTOBAR

PAUZA

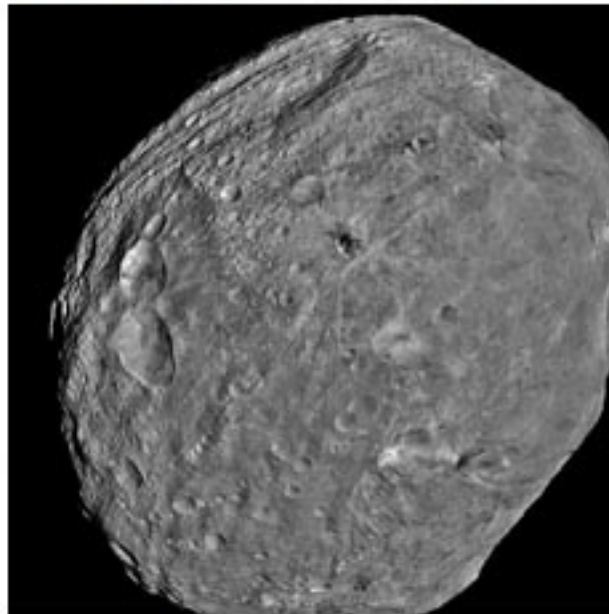
NOVEMBAR

PAUZA

DECEMBAR

TEMA KVIZA:

ASTEROIDI

01) Koliko asteroida postoje u Sunčevom sistemu, više od milion ili manje od milion?

- Postoje tačno 790.813 registrovanih asteroida u Sunčevom sistemu.

02) Koja je razlika između asteroida i patuljastih planeta?

- Asteroidi imaju premalu masu da bi mogli da dobiju približno okrugli oblik.

03) Koji asteroid je po definiciji postao patuljasta planeta?

- Ceres.

04) Da li jedan asteroid može da ima svoj prirodni satelit koji kruži oko njega, navedite primer.

- Može, mnogi asteroidi imaju svoje satelite, asteroid Kaliope ima satelit Linus.

05) Koji tip asteroida se ukršta sa Marsovom putanjom?

- Amor tip asteroida.

06) Navedite jedan od tri tipova asteroida koji se ukrštaju sa Zemljinom putanjom.

- Apolo tip asteroida (ostala dva tipa su: Aten i Arjuna asteroidi).

07) Da li asteroidi mogu da imaju sistem prstenova oko sebe, da li postoji primer?

- Mogu, jedan primer je asteroid Čariklo.

08) Sta je karakteristično za asteroide koji nose grupni naziv - "Trojanci"?

- Da se kreću na Lagranž-tačkama planeta.

09) Kako se zove jedini Marsov Trojanac?

- Eureka.

10) Da li Zemlja ima Trojance i koliko ih ima?

- Za sada Zemlja ima samo jednog poznatog Trojanca i to je: 2010 TK7.

DOPUNSKO DŽOKER-PITANJE - Ako se desi da na neko od prethodnih pitanja nije tačno odgovoreno, a na ovo pitanje se da tačan odgovor, onda još uvek mogu da se dobiju svih deset poena.

Koji je najveći asteroid u Sunčevom sistemu?

- Palas, sa prečnikom od oko 582 kilometara (u Kuiperovom pojasu je to Iksion sa prečnikom od oko 617 km).

ZA ONE KOJI ŽELE SA DA SAZNAJU VIŠE

Elektronska knjiga ima 172 strane sa slikama u boji i sadrži zanimljive astronomske činjenice za početnike i zainteresovane. Sadržaj teksta se zasniva na aktuelnim NASA-podacima. Ove zanimljivosti su manje poznate široj javnosti i namera autorke je, da zainteresuje osobe svih uzrasta i profesija za astronomiju i da onima koji već imaju kontakt sa astronomijom, pruži interesantne informacije. Zanimljivosti su objašnjene slikama sa veoma malo teksta na jednostavan i pristupačan način, kako bi svi čitaoci, bez obzira na poznavanje astronomije, lako mogli da razumeju sadržaj.

PROMOCIONI VIDEO:

<https://youtu.be/0Bh62BDRw8s>

KNJIGA MOŽE DA SE NARUČI OVDE:

<http://astronomy-online.forumotion.com/t46-knjiga-astronomske-zanimljivosti>

IMPRESUM

NACIONALNI KOORDINATOR ZA SRBIJU: Prof. Dipl. Ing. Dr. Ljiljana Gracanin

KONTAKT: awb@gmail.com

FACEBOOK: <https://www.facebook.com/Astronomibezgranica/>

